

КОМЕНТАРІ
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
щодо звіту експертної групи про результати акредитаційної експертизи
освітньо-професійної програми 1995 «Міжнародна економіка»,
ступінь вищої освіти «Бакалавр»,
спеціальність 051 «Економіка»

Київський національний університет імені Тараса Шевченка дякує експертній групі за змістовну та плідну співпрацю під час експертизи ОПП «Міжнародна економіка» та високу оцінку ефективності її функціонування. Ми вдячні експертам за ґрунтовний аналіз, змістовне обговорення та відзначені сильні сторони ОПП «Міжнародна економіка». Зазначені експертами рекомендації слугуватимуть подальшому вдосконаленню ОП та зростанню відповідно до місії та цілей ОП. Водночас хочемо висловити певні уточнення щодо окремих зауважень та рекомендацій звіту.

Звіт експертної групи	Коментар КНУТШ
<p>Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми <i>Рівень відповідності Критерію 1.</i> Рівень А <i>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.</i> Слабких сторін не виявлено</p>	<p>КНУТШ дякує ЕГ за високу оцінку функціонування ОПП та цілком погоджується з оцінкою А за критерієм 1. Кафедра та гарант і надалі докладатимуть зусиль для досягнення цілі та місії ОП.</p>
<p>Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми <i>Рівень відповідності Критерію 1.</i> Рівень А <i>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2</i> Відсутні</p>	<p>КНУТШ дякує ЕГ за високу оцінку функціонування ОПП та цілком погоджується з оцінкою А за критерієм 2. Кафедра та гарант і надалі вдосконалюватимуть ОП щодо надання здобувачам широкого спектру практичних навичок і soft skills, а також на основі всебічного врахування пропозицій зацікавлених стейкхолдерів.</p>
<p>Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання <i>Рівень відповідності Критерію 1.</i> Рівень В <i>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3</i> Враховуючи вимушені зміни у Правилах прийому на навчання у 2022 році, для</p>	<p>КНУТШ дякує ЕГ за високу оцінку функціонування ОПП, проте не погоджується з оцінкою В за критерієм 3. На нашу думку, доступ до ОПП та визнання результатів навчання відповідають рівню А.</p> <p>Коментарі: 1) Згідно Правил прийому до КНУТШ у 2022 р. для вступників із тимчасово окупованих територій та особливо небезпечних територій вступ відбувався за результатами національного мультипредметного тесту (НМТ)/індивідуальної усної співбесіди або творчого конкурсу за вибором вступника.</p>

<p>підвищення доступності вступу на освітню програму осіб, які мають право на вступ за індивідуальною усною співбесідою рекомендуємо розробити програму усної співбесіди чи перелік питань, в межах відповідного предмету, який виноситься на співбесіду.</p> <p>Експертна група рекомендує розширити інформування здобувачів вищої освіти щодо можливостей отримання неформальної освіти, а після затвердження відповідного положення – про правила та процедури визнання результатів навчання у неформальній освіті.</p>	<p>Вступники з тимчасово окупованих територій та особливо небезпечних територій брали участь у конкурсному відборі в межах квоти-2 (http://surl.li/dnbes). Оскільки індивідуальна усна співбесіда – це форма вступного випробування, яка передбачає оцінювання підготовленості вступника за програмою НМТ з трьох предметів (українська мова, математика, історія України), а кафедра забезпечує викладання дисциплін фахової спрямованості, то розробка програми такої усної співбесіди не в компетенції кафедри міжнародної економіки та маркетингу. Матеріали для підготовки до індивідуальної усної співбесіди розміщено на сайті УЦОЯО. Варто зазначити, що у 2022 р. 4 вступники були прийняті на навчання на ОП за квотою 2, всі вони обрали складання НМТ і зараховані з балами від 191,9 до 192,7 (https://vstup.edbo.gov.ua/offer/987895/). У 2021 р. за квотою 2 зараховано 1 абітурієнта також за результатами складання ЗНО (https://vstup2021.edbo.gov.ua/offer/850781/).</p> <p>2) Положення КНУТШ щодо визнання результатів неформальної та інформальної освіти розроблено відповідно затвердженого МОН України «Порядку визнання у вищій та фаховій передвищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти», що вступив у силу 23 вересня 2022 року. Фінальне обговорення та затвердження Положення зробить можливим визнання результатів неформальної освіти на ОП «Міжнародна економіка» на рівні перезарахування балів і кредитів з відповідних дисциплін. Однак наразі здобувачам пропонується проходити пов'язані з основним навчальним матеріалом навчальні тренінги на базі ГО «Об'єднання маркетологів України», на платформах Prometheus та Coursera, що враховуються окремими викладачами ОП у вигляді додаткових балів в межах виконання завдань самостійної роботи з дисципліни. Загалом, викладачі кафедри постійно вдосконалюють свою професійну кваліфікацію, педагогічну майстерність, цифрові навички, проходячи різноманітні стажування, тренінги, підвищення кваліфікації, у тому числі організовані КНУТШ (http://surl.li/daqba, http://surl.li/beafa), багато викладачів мають значний досвід практичної роботи, проведення власних тренінгів та викладання у Бізнес-школі КНУ МВА, а також на кафедрі існує системна практика запрошення лідерів сучасного бізнесу для проведення занять на ОП. Все це, на наш погляд, зменшує потребу здобувачів в отриманні неформальної освіти.</p>
<p>Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою <i>Рівень відповідності Критерію 4.</i> Рівень В <i>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.</i> Слабкою стороною є недостатня</p>	<p>КНУТШ дякує ЕГ за високу оцінку функціонування ОПШ, проте не погоджується з оцінкою В за критерієм 4. З нашої точки зору, навчання і викладання на ОПШ відповідають рівню А.</p> <p>Коментарі та обґрунтування: Ми не погоджуємося з висновком експертів щодо недостатньої публікаційної активності здобувачів ОП. У запиті ЕГ було питання щодо прикладів публікацій, тому загальна кількість не наводилася.</p>

<p>публікаційна активність студентів та недостатній рівень їх участі в конкурсах наукових робіт та олімпіадах, що зумовлено реаліями пандемії та воєнного стану.</p>	<p>Лише у 2019-2022 рр. здобувачами опубліковано 29 тез (http://surl.li/dfihh, http://surl.li/dfihp, http://surl.li/dfihs), у 2016-2021 рр. здобувачі у співавторстві з науковими керівниками мали 7 статей у фахових виданнях України.</p> <p>Що стосується конкурсів наукових робіт: у 2016-2018 рр. – 5 студентів ОП, у 2021 р. – 1 студентка здобули дипломи I-II ступеня на всеукраїнських конкурсах наукових робіт «Світове господарство та міжнародні економічні відносини», «Актуальні проблеми співробітництва з ЄС», «Менеджмент ЗЕД» (http://surl.li/beevm). Причому у 2018-2020 рр. були студенти (зокрема, В. Яценко, М. Опрощенко), які, отримавши перемоги на рівні «Бакалавр», ставали переможцями конкурсів наукових робіт на рівні «Магістр», що є свідченням їхніх високих результатів навчання на ОПП.</p> <p>Крім того, студенти ОП перемагають і в інших конкурсах, у тому числі міжнародних, які проводяться бізнес-структурами та світовими консалтинговими компаніями, що є свідченням високої фахової підготовки здобувачів. Як зазначено у п.4.5 Відомостей самооцінювання, у 2015-2021 рр. студенти здобули 27 призових місць у міжнародних та інших студентських конкурсах. Наприклад, у 2020 р. В.Джус, А.Шкіря здобули 1-е місце у Міжнародному студентському конкурсі CFA Ethics challenge (http://surl.li/bekzf, http://surl.li/bekzi), у 2019 р. К.Ганганов, Б.Вареник, Р.Чаманов, К.Іванченко – 1-е місце у PwC Турнір з МСФЗ (http://surl.li/bejun), у 2018 р. – В.Заболотня, А.Найденова, А.Шкіря, А.Ялова здобули 2-е місце у інтелектуальному квесті «Економічна сова» (http://surl.li/bejvr), у 2016 р. Д.Бабаєв отримав 1-е місце у студентській олімпіаді з трансфертного ціноутворення (організатор – KPMG Ukraine). У 2017-2018 рр. В.Яценко була стипендіатом Фонду В.Пінчука «Завтра.UA» (http://surl.li/bejxx).</p> <p>У 2020-2022 рр. в силу об'єктивних причин (пандемії і воєнного стану) олімпіади з фаху і дисципліни «Міжнародна економіка» не проводилися, що обумовило відсутність переможців; у 2015-2017 рр. – 4 дипломи I ступеня і 1 диплом II ступеня отримали здобувачі ОП (студентка Н.Пластовець у 2017 р., отримавши диплом I ступеня на Всеукраїнській студентській олімпіаді з дисципліни «Міжнародна економіка», у 2018 та 2019 рр. була призером всеукраїнських олімпіад з дисципліни та зі спеціальності, будучи вже студенткою магістратури) (http://surl.li/beepk).</p>
<p>Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність <i>Рівень відповідності Критерію 5.</i> Рівень В <i>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.</i> На думку ЕГ, НПП цієї ОП надто диверсифікувала перелік інформаційних</p>	<p>КНУТШ дякує ЕГ за високу оцінку функціонування ОПП, проте не погоджується з оцінкою В за критерієм 5. На наш погляд, контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність відповідають рівню А.</p> <p>Коментарі та обґрунтування: 1) Ми не згодні із зауваженням ЕГ щодо надмірної диверсифікації інформаційних ресурсів та платформ для проведення занять. Викладачі кафедри міжнародної економіки та маркетингу переважно працюють зі здобувачами</p>

ресурсів та платформ для проведення занять та розміщення навчально-методичних матеріалів ОК, РП, проведення поточних та підсумкових контрольних заходів, результатів оцінювання, що, особливо, в умовах дистанційного навчання, часто плутає здобувачів.

Крім того, у звіті з СО було використано результати опитування про доступність інформації щодо критеріїв оцінювання, вчасності доведення інформації про форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти усього ЕФ, бак. та маг. рівнів, тому є недоречним. Відповідно ж до результатів дослідження, проведеного Навчальною лабораторією соціологічних та освітніх досліджень спільно з факультетом соціології, опитування студентів цієї ОП здобувачі низько оцінили твердження щодо присутності критеріїв оцінювання у РП кожної з ОК, наявності їх у вільному доступі, прозорості та об'єктивності оцінювання знань за визначеними критеріями, відомості та зрозумілості процедура оскарження результатів оцінювання, а також своєчасного та оперативного розв'язання спірних питань. Крім того, під час анкетування здобувачів освіти не практикується збір інформації щодо чіткості та зрозумілості критеріїв оцінювання навчальних досягнень, що унеможливує їх якісне покращення. Досить низькою є вибірка цього анкетування (4,58%).

Рекомендації. Запровадити єдину

- або з використанням Гугл-класів, які мають уніфіковану структуру і де розміщуються навчально-методичні матеріали дисциплін, робочі програми, проводяться заходи поточного та підсумкового контролю, наводяться результати оцінювання,
- або за допомогою корпоративної пошти (@knu.ua), куди надсилаються вище зазначені матеріали і результати оцінювання (кожен студент ОП і кожен викладач мають таку пошту).
З іншого боку, різноманітність використання інформаційних ресурсів є сучасною ознакою цифровізації світової і національної економіки, що сприяє отриманню здобувачами додаткових soft skills.

2) У КНУТШ існує багаторівнева система опитувань, що проводяться:

- Навчальною лабораторією соціологічних та освітніх досліджень спільно з факультетом соціології;
- економічним факультетом;
- кафедрою міжнародної економіки та маркетингу.

Оскільки Навчальна лабораторія соціологічних та освітніх досліджень проводить для ОС «Бакалавр» опитування лише студентів 4 курсу і така вибірка, на наш погляд, не є репрезентативною, а формулювання питань та шкала оцінювання не відповідають вимогам до складання анкет, а також те, що опитування на економічному факультеті охоплюють зразу студентів і бакалаврського і магістерського рівнів, зумовило розробку і використання кафедрою міжнародної економіки та маркетингу власної анкети, тим більше, що зав.кафедри проф. А.О.Старостіна та її учні мають значний досвід проведення і тлумачення результатів анкетування (<http://surl.li/bjqxn>, <http://surl.li/govx>). Посилання на сторінку з розміщеними результатами опитувань міститься у п.1.3 (<http://surl.li/bjizz>). Кафедра залучає до опитування здобувачів з першого по четвертий курс.

У червні 2021 р. науково-методичною комісією економічного факультету всім викладачам була розіслана чергова редакція форми робочої програми дисципліни, в якій, серед іншого, важлива увага приділялася деталізації і уточненню критеріїв оцінювання знань студентів. Робочі програми всіх дисциплін, що викладаються на ОП, містять р. 7 – Схема формування оцінки, який, у свою чергу, розписує форми оцінювання студентів (семестрове оцінювання, умови допуску до іспиту/заліку, підсумкове оцінювання) з деталізацією балів за кожен вид завдань, організацію оцінювання, шкалу оцінок. РП розміщені на сторінці ОП у розділі «Структура ОП» (<http://surl.li/bizcr>), а також на сайті економічного факультету (<http://surl.li/dnbqj>). Інформація про розміщення програм доводиться здобувачам на першому занятті дисципліни. Високий ступінь (90 % респондентів саме ОП «Міжнародна економіка») інформаційно-консультативної підтримки з боку викладачів зазначили студенти в опитуванні, проведеному кафедрою на початку 2022 р. (слайд 10 <http://surl.li/bjqxn>). Процедура оскарження результатів оцінювання, а також своєчасного та оперативного розв'язання спірних питань міститься у Положенні про організацію освітнього процесу КНУТШ (р.7, п.7.2), що розміщено і доступно студентам на сторінці кафедри міжнародної економіки та маркетингу

<p>інформаційно-навчальну мережу КНУТШ, що значно підвищить обізнаність усіх здобувачів, у тому числі, щодо форм контрольних заходів та критеріїв їх оцінювання. Організувати участь більшої кількості респондентів-здобувачів вищої освіти за цією ОП в опитуваннях Навч. лабораторії соц-х та осв-іх досл-нь, щоб завдяки анкетуванню краще розуміти недоліки функціонування, забезпечення ОП та якомога швидше їх усувати. ЕГ рекомендує включити до анкетування питання щодо чіткості та зрозумілості критеріїв оцінювання поточних та підсумкових результатів вивчення ОК.</p>	<p>(http://surl.li/bfolc) та на сайті Університету (http://surl.li/cyabs).</p> <p>3) як зазначено у попередньому п., робоча програма кожної дисципліни містить деталізоване роз'яснення критеріїв оцінювання, які розроблені за уніфікованою формою прийнятою у КНУТШ. Всі робочі програми є у відкритому доступі на сторінці даної ОП або на сайті факультету, тому введення до анкети питань щодо чіткості і зрозумілості критеріїв оцінювання навчальних досягнень ми вважали непотрібним. Додаткове інформування здобувачів щодо формування оцінки і критеріїв оцінювання здійснюється під час консультацій перед семестровими/підсумковими оцінюваннями. В анкетуванні, що проведено кафедрою на початку 2022 р., взяли участь 93 респонденти, що становить 27% загальної кількості студентів, що навчаються на ОП. 90 % студентів зазначили, що інформаційно-консультативна підтримка з боку викладачів забезпечена на високому рівні (слайд 10 http://surl.li/bjqxn).</p> <p>4) в Університеті діє власна, розроблена у КНУТШ, система автоматизації діловодства освітнього процесу Triton. Існують різні рівні доступу: так, завідувач кафедри може формувати навчальне навантаження для викладачів кафедри; є можливість формування навчальних планів, оперативних планів, забезпечується робота деканату та ін. У системі Triton Student кожний студент має власний кабінет, де він може бачити оцінки, отримані ним під час сесії, а також обирати навчальні дисципліни.</p>
<p>Критерій 6. Людські ресурси <i>Рівень відповідності Критерію 6.</i> Рівень А <i>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.</i> Слабкі сторони не виявлені.</p>	<p>КНУТШ дякує ЕГ за високу оцінку функціонування ОПШ та цілком погоджується з оцінкою А за критерієм 6. Обґрунтування: Викладання на ОП здійснюється висококваліфікованими кадрами: на кафедрі наразі всі асистенти мають ступінь кандидата економічних наук; 73% викладачів ОП закінчили КНУТШ, знають та сповідують ідеї і принципи класичної університетської освіти; всі викладачі мають публікації у Scopus і WoS (44 статті), авторські підручники, посібники навчально-методичні матеріали; багато викладачів мають значний досвід практичної роботи у бізнесі, проведення тренінгів та викладання у Бізнес-школі КНУ МВА; постійно проходять різноманітні тренінги, навчання, підвищення кваліфікації, стажування, у тому числі, й міжнародні; на кафедрі існує системна практика запрошення професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців для проведення практичних занять для здобувачів ОП.</p>
<p>Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси <i>Рівень відповідності Критерію 7.</i> Рівень А <i>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації</i></p>	<p>КНУТШ дякує ЕГ за високу оцінку функціонування ОПШ та цілком погоджується з оцінкою А за критерієм 7. Університет та кафедра і надалі докладатимуть чимало зусиль для підтримки високої якості освітнього середовища і якісного забезпечення матеріальними ресурсами учасників навчального процесу.</p>

<p>щодо удосконалення у контексті Критерію 7. Відсутні</p>	
<p>Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми Рівень відповідності Критерію 8. Рівень В Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8. На сайті кафедри саме для цієї ОП представлено звіт за підсумками опитування лише 2022р., вибірка здобувачів іншого опитування становила всього 4,58%, тому може не відображати їх реальних думок, більшість опитувань стосується респондентів декількох ОП, відтак не може відобразити повною мірою думки стейкхолдерів саме цієї ОП. В ході анкетування не зібрано інформацію щодо пропозицій здобувачів цієї ОП з її покращення. Велика кількість питань анкетування є складеними (декілька питань в 1). Рекомендації. Запровадити щорічне систематичне опитування здобувачів саме цієї ОП. Проводити опитування для стейкхолдерів різних ОП ЕФ окремо. Забезпечити участь в опитуваннях більшої кількості здобувачів. Розділити складені питання анкетування, включити відкриті питання та висвітлювати пропозиції здобувачів цієї ОП в усіх анкетах та звітах. Звернути увагу на рекомендації щодо удосконалення окремих елементів опитування стейкхолдерів за результатами акредитації ОП 051 «Економіка» магістерського рівня ЕФ, що були проведені в кінці 2021 на початку 2022 років.</p>	<p>КНУТШ дякує ЕГ за високу оцінку функціонування ОПП, проте не погоджується з оцінкою В за критерієм 8. На нашу думку, внутрішнє забезпечення якості освітньої програми відповідають рівню А.</p> <p>На сайті кафедри (http://surl.li/isez) представлено мінімум 2 звіти з результатами опитування здобувачів ОП у 2020 та 2022рр. Ми не згодні з оцінкою експерта, що вибірка здобувачів становила всього 4,58%. В опитуванні 2020 р. взяло участь 102 респондентів з усіх 4 курсів або майже 30% загальної кількості студентів, що навчалися на ОП, в опитуванні 2022 р. – 93 респонденти або 27%. Опитування студентів на кафедрі за останні 5 років здійснюється на системній основі щорічно, результати опитування обговорюються на засіданнях кафедри, куди запрошуються студенти і за результатами цих обговорень приймаються рішення щодо подальшого розвитку і вдосконалення ОП. Детально розписано, які саме пропозиції здобувачів були враховані, описано у критерії 1 п.1.3 ВСО. Для швидкого реагування на запити здобувачів на кафедрі створена і розміщена на сторінці кафедри Скринька креативних ідей, куди студенти можуть надсилати свої пропозиції щодо вдосконалення ОП (http://econom.univ.kiev.ua/departments/ieam/stakeholder-survey/).</p>

<p>Критерій 9. Прозорість та публічність <i>Рівень відповідності Критерію 9.</i> Рівень А <i>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.</i> Відсутні</p>	<p>КНУТШ дякує ЕГ за високу оцінку функціонування ОПШ та цілком погоджується з оцінкою А за критерієм 9. Університет та кафедра і надалі докладатимуть чимало зусиль для підтримки високого рівня прозорості і публічності освітньої діяльності</p>
--	---